

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Т.в.о. завідувача кафедри

_____ Н.А.Липовська

01 вересня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Правові та інституційні засади Європейського Союзу»

Галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітній рівень.....	магістр
Статус	вибіркова
Загальний обсяг	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Форма підсумкового контролю	диференційований залік
Термін викладання	2-й семестр
Мова викладання	українська

Викладач: Рудік Н.М.

Дніпро
НТУ «ДП»
2021

Робоча програма дисципліни «Правові та інституційні засади Європейського Союзу» для слухачів зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Розробники: Рудік О. М., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри історії та політичної теорії, Рудік Н. М., кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри державного управління і місцевого самоврядування

Протокол від 01 вересня 2021 року № 1

Т.в.о. завідувача кафедри _____
(підпис)

Н.А.Липовська

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Вибіркова	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»	Денна форма навчання	
Змістових модулів – 1	Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування» ОПП «Публічне управління та адміністрування»	Рік підготовки	1-й
Індивідуальне завдання: Підготовка та захист контрольних наукових робіт (к.н.р.)		Семестр	2-й
Загальна кількість годин – 120 год.		Лекції	16 год.
Кількість годин для денної форми навчання: аудиторних – 36 год., самостійної роботи – 84 год.		Практичні та семінарські	16 год.
	Контрольні заходи	4 год.	
	Самостійна робота	84 год.	
	Індивідуальні завдання	12 год.	
	Вид контролю	Диференційований залік	
	Освітній рівень другий (магістерський)		

2. Мета навчальної дисципліни

Мета: формування у слухачів сучасних теоретичних і практичних знань, умінь і навичок щодо основних засад правової та інституційної систем ЄС, їх розвитку та основних напрямів реформування, впливу права та інститутів ЄС на треті країни, зокрема на Україну.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі: навчальна дисципліна «Правові та інституційні засади Європейського Союзу» забезпечує поглиблене вивчення слухачами правової та інституційної системи ЄС й опанування слухачами необхідної методології підходу до вивчення та дослідження проблем європейської інтеграції. Вивчається у другому семестрі першого року навчання, після опанування слухачами обов'язкових навчальних дисциплін з економічних, правових, організаційних та інших засад публічного управління та адміністрування. Необхідним є наявність у слухачів навичок самостійної роботи з науковою літературою, ведення дискусій, здійснення аналітико-синтетичної діяльності.

Компетентності, для формування яких використовується дана навчальна дисципліна:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 04. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.

ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення, керуючись засадами соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

ЗК 10. Здатність фахово аналізувати інформацію, оцінювати повноту та можливості її використання.

ЗК 11. Здатність використовувати сучасні комунікаційні технології

Спеціальні компетентності (СК):

СК 01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

СК 06. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України.

СК 07. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

СК 09. Здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування.

СК 10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

СК 11. Здатність надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

3. Передумови вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є такі обов'язкові дисципліни:

- «Публічна політика»;
- «Право в публічному управлінні»;
- «Публічна служба».

Дисципліна вивчається паралельно із дисципліною «Євроінтеграція, міжнародне публічне управління та безпека»

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни «Правові та інституційні засади Європейського Союзу» передбачає досягнення таких результатів:

Результат навчання за дисципліною	Оцінювання результату
Продемонструвати <i>розуміння</i> специфіки функціонування правової та інституційної системи Європейського Союзу	Тестування під час підсумкового контролю
Продемонструвати <i>знання</i> ключових історичних віх становлення і розвитку правової та інституційної систем ЄС	Тестування в режимі само оцінювання Оцінювання викладачем оригінальності та повноти обґрунтування позиції слухача під час виконання практичного/семінарського/індивідуального завдання
Продемонструвати <i>розуміння</i> базових цілей, цінності, та принципів права ЄС	Тестування в режимі само оцінювання Оцінювання викладачем оригінальності та повноти обґрунтування позиції слухача під

	час виконання практичного/семінарського/індивідуального завдання
Продемонструвати <i>знання</i> ключових положень Лісабонського договору основних видів вторинного законодавства ЄС	Тестування під час підсумкового контролю
Продемонструвати <i>розуміння/знання</i> інституційної системи ЄС як основи функціонування Європейського Союзу; інститутів та органів ЄС, їх структуру та функції, перспективи удосконалення	Тестування в режимі само оцінювання Оцінювання викладачем оригінальності та повноти обґрунтування позиції слухача під час виконання практичного/семінарського/індивідуального завдання
Продемонструвати <i>знання</i> процедури та механізму вироблення політики та прийняття рішень в ЄС;	Тестування в режимі само оцінювання Оцінювання викладачем оригінальності та повноти обґрунтування позиції слухача під час виконання практичного/семінарського/індивідуального завдання
Продемонструвати <i>розуміння/знання</i> базових сценаріїв подальшого розвитку ЄС до 2025 р.	Тестування під час підсумкового контролю
Продемонструвати <i>вміння</i> використовувати здобуті знання правової та інституційної системи ЄС у вирішенні професійних завдань на практиці;	Тестування в режимі самооцінювання Оцінювання викладачем оригінальності та повноти обґрунтування позиції слухача під час виконання практичного/семінарського/індивідуального
Продемонструвати <i>здатність</i> орієнтуватися в інституційній системі ЄС, процесах розроблення політики та прийняття рішень в ЄС для критичного осмислення процесу європейської інтеграції;	Тестування в режимі само оцінювання Оцінювання викладачем оригінальності та повноти обґрунтування позиції слухача під час виконання практичного/семінарського/індивідуального завдання
Продемонструвати <i>вміння</i> визначати відмінності в інституційно-правових системах України та ЄС, застосовуючи метод порівняльного аналізу	Тестування в режимі само оцінювання Оцінювання викладачем оригінальності та повноти обґрунтування позиції слухача під час виконання практичного/семінарського/індивідуального завдання
Продемонструвати <i>вміння</i> самостійно аналізувати вплив інституційно-правової системи ЄС на сучасну політику європейської інтеграції та критично оцінювати процеси європейської інтеграції	Тестування в режимі само оцінювання Оцінювання викладачем оригінальності та повноти обґрунтування позиції слухача під час виконання практичного/семінарського/індивідуального завдання
Продемонструвати <i>здатність</i> розробляти практичні рекомендації щодо адаптації державного управління в Україні до європейських стандартів.	Тестування в режимі само оцінювання Оцінювання викладачем оригінальності та повноти обґрунтування позиції слухача під час виконання практичного/семінарського/індивідуального завдання

Програмні результати навчання (ПРН), досягненню яких сприятиме вивчення дисципліни «Правові та інституційні засади Європейського Союзу»:

ПРН 03. Знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції.

ПРН 06. Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загально організаційних структур, коригувати тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.

ПРН 11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

ПРН17. Уміти представляти органи публічного управління й організації, та презентувати для широкого загалу результати їх діяльності.

ПРН 18. Уміти розробляти та реалізовувати заходи щодо адаптації та впровадження кращих вітчизняних та зарубіжних практик діяльності органів публічного управління та організацій.

5. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. ЄС як міжнародна організація

ЄС як унікальний союз демократичних європейських держав. Основні історичні віхи європейської інтеграції та розвитку ЄС. Ключові соціально-економічні характеристики ЄС. Процес розширення ЄС, критерії вступу та правові підстави виходу з ЄС. Вихід Великої Британії з ЄС та його наслідки. Особливості розширення ЄС на посткомуністичний простір. ЄС і сучасні глобальні та регіональні виклики, проблеми і ризики. Перспективи подальшого розширення ЄС. Внутрішній ринок ЄС. Економічний і монетарний союз, єврозона. Шенгенська угода. Майбутнє ЄС: сценарії, виклики та ризики.

Тема 2. Інституційна система ЄС

Історичні віхи формування інституційної системи ЄС. Інституційна система ЄС за Лісабонським договором. Європейська Рада. Загальна законодавча процедура ЄС та її ключові актори. «Інституційний трикутник» ЄС: Рада ЄС, Європейський Парламент, Європейська Комісія. Суд ЄС та Європейський суд аудиторів. Європейський центральний банк. Консультативні органи ЄС: Економіко-соціальний комітет та Комітет регіонів. Фінансові органи ЄС. Міжінституційні органи ЄС. Агентства ЄС. Інші спеціалізовані органи ЄС.

Тема 3. Правова система ЄС

Система права ЄС. Джерела права ЄС. *Acquis communautaire* та правові акти ЄС. Лісабонський договір та його значення для розвитку правової системи ЄС. Право ЄС і національне право. Розподіл повноважень між ЄС та державами-членами. Верховенство права ЄС. Субсидіарність та пропорційність як ключові принципи. Пряма дія та пряме застосування права ЄС. Судовий захист в праві ЄС. Засоби судового захисту в праві ЄС прямої дії. Засоби судового захисту в праві ЄС непрямої дії.

Тема 4. Розроблення політики та прийняття рішень в ЄС

Політична система та політичний процес в ЄС. Моделі реалізації політичного процесу в ЄС. Законотворчий процес в ЄС. Основні законодавчі процедури: звичайна та спеціальні. Застосування законодавства ЄС. Процес розроблення політики в ЄС. Середовище розроблення політики ЄС та його основні актори. Канали та інструменти впливу на розроблення політики ЄС. Участь громадськості та проблема дефіциту демократії в ЄС. Спільні політики ЄС та їх типи: горизонтальні й секторальні (галузеві). Бюджет ЄС та бюджетний процес. Європейський адміністративний простір.

Тема 5. ЄС як глобальний актор.

Сучасна постбіполярна система міжнародних відносин. Міжнародна правосуб'єктність ЄС та його місце ЄС в системі міжнародних відносин. Особливості прийняття рішень і розроблення політики у сфері зовнішньої діяльності ЄС. Європейська політика сусідства. Південне сусідство. Східне партнерство. Середземноморське партнерство. Транскордонне співробітництво та міжрегіональне співробітництво держав-членів та третіх країн. Процес європеїзації та його сутність. Європеїзація посткомуністичних країн. Відносини Україна – ЄС. Угода про асоціацію між Україною та ЄС.

6. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лекції	практичні та семінарські	контрольні заходи	самостійна робота
Тема 1. ЄС як міжнародна організація	10	2	2	-	6
Тема 2. Інституційна система ЄС	37	4	4	-	29
Тема 3. Правова система ЄС	37	4	4	-	29
Тема 4. Розроблення політики та прийняття рішень в ЄС	17	4	4	-	10
Тема 5. ЄС як глобальний актор	15	2	2		10
Контрольні заходи	4	-	--	4	-
Усього годин	120	16	16	4	84

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Інституційна система	2
2.	Правова система ЄС	2
3.	Розроблення політики та прийняття рішень в ЄС	2
	Усього годин	6

8. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	ЄС як міжнародна організація	2
	Інституційна система ЄС	2
	Правова система ЄС	2
	Розроблення політики та прийняття рішень в ЄС	2
	ЄС як глобальний актор	2
	Усього годин	10

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Майбутнє ЄС: сценарії, виклики та ризики	6
2.	Історичні віхи формування інституційної системи ЄС	6
3.	Правові аспекти єдиного внутрішнього ринку ЄС	16
4.	Спільні політики ЄС та їх типи	14
5.	Угода про асоціацію між Україною та ЄС	8
	Разом	50

10. Розрахунок годин, що відведено на самостійну роботу

№ з/п	Види робіт	Кількість годин
1	Опрацювання програмного матеріалу, що не викладається на лекціях	50
2	Підготовка до практичних та семінарських занять	14
3	Виконання індивідуальних завдань	12
4	Підготовка до підсумкового контролю	8
	Усього годин	84

11. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання (контрольна наукова робота) полягає у опрацюванні офіційних документів/джерел інститутів Європейського Союзу запропонованих викладачем.

Мета: розвинути здатність самостійно працювати з першоджерелами/документами Європейського Союзу, критично оцінювати процеси європейської інтеграції, застосовуючи метод порівняльного аналізу.

Форма проведення: підготовка виступів (міні-презентацій) результатів виконаного аналізу документів/джерел за відповідною темою (відповіді на запитання, обговорення, дискусія) перед аудиторією (бажано використовувати Microsoft PowerPoint).

Перелік тем винесених на виконання індивідуальної (контрольної наукової роботи)

1. Європейський Омбудсмен: практичні аспекти діяльності
2. Європейська громадянська ініціатива: механізм та практичні аспекти діяльності
3. Поступ країн-кандидатів на вступ в ЄС в 2019 р. (на прикладі Албанії).
4. Поступ країн-кандидатів на вступ в ЄС в 2019 р. (на прикладі Сербії).
5. Шенгенська зона як європейський простір вільного пересування людей.
6. Європейське управління боротьби з шахрайством (OLAF): практичні аспекти діяльності
7. Інструменти передвступної допомоги ЄС країнам-кандидатам
8. Оцінка Європейською Комісією стану процесу розширення ЄС в «Пакеті розширення 2019»
9. Процедура провадження щодо порушень: дії Європейської Комісії (на прикладі рішень, прийнятих в жовтні 2019 р.)
10. Поступ потенційних країн-кандидатів на вступ в ЄС в 2019 р. (на прикладі Косово).
11. Виборче законодавство ЄС: основні напрями реформування
12. Пріоритети Європейської Комісії на період 2019 – 2024 рр. («Європейська зелена угода»)
13. Пріоритети Європейської Комісії на період 2019 – 2024 рр. (посилення глобальної ролі ЄС)

14. Європейський порядок денний щодо міграції: на шляху до сталого поступу
15. Пріоритети Європейської Комісії на період 2019 – 2024 рр. («Економіка, яка працює для людей»)
16. «Європейський семестр» як інструмент координації економічної політики у межах ЄС (вимірювання корупції).
17. Політика ЄС щодо санкцій
18. Транскордонне співробітництво: ключовий елемент Європейської політики сусідства (ЄПС)
19. Торговельна політика ЄС: правові засади, розроблення та імплементація
20. Глобальна стратегія зовнішньої та безпекової політики ЄС: безпека Союзу
21. Стан злочинності під час пандемії COVID-19 в ЄС (за результатами дослідження Європолу)
22. Європейський Омбудсмен: практичні аспекти діяльності
23. Європейська громадянська ініціатива: механізм та практичні аспекти діяльності
24. Поступ країн-кандидатів на вступ в ЄС в 2019 р. (на прикладі Північної Македонії).
25. Поступ країн-кандидатів на вступ в ЄС в 2019 р. (на прикладі Чорногорії).
27. Оцінка Європейською Комісією стану процесу розширення ЄС в «Пакеті розширення 2019»
28. Процедура провадження щодо порушень: дії Європейської Комісії (на прикладі рішень, прийнятих в липні 2019 р.)
29. Пріоритети Європейської Комісії на період 2019 – 2024 рр. (майбутнє Європи та перегляд внутрішньої організації Союзу)
30. Пріоритети Європейської Комісії на період 2019 – 2024 рр. (захист громадян та європейських цінностей)
31. Пріоритети Європейської Комісії на період 2019 – 2024 рр. (новий імпульс для європейської демократії)
32. Глобальна стратегія зовнішньої та безпекової політики ЄС: принципи зовнішньої діяльності ЄС
33. Стан злочинності під час пандемії COVID-19 в ЄС (звіт Європолу)
34. «Європейський семестр» як інструмент координації економічної політики у межах ЄС (антикорупційна політика держав-членів).
35. Глобальна стратегія зовнішньої та безпекової політики ЄС: роль ЄС в сучасному світі
36. Індекс гендерної рівності 2019: основні аспекти
37. Поступ потенційних країн-кандидатів на вступ в ЄС в 2019 р. (Боснії і Герцеговини).
38. Європейська громадянська ініціатива: механізм та практичні аспекти діяльності

Вимоги до виконання індивідуального завдання

Виконання контрольної наукової роботи на за наведену тему: «Поступ країн-кандидатів на вступ в ЄС в 2019 р. (на прикладі Сербії). (наприклад, тема 4)

На основі аналітичних документів Європейської Комісії охарактеризуйте ключові результати, досягнуті Сербією в процесі європейської інтеграції в 2019 р. Особливу увагу зверніть на стан реформування системи державного управління [Public administration].

Джерела:

<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-serbia-report.pdf>

[2.1.2. Public administration reform].

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/COUNTRY_19_2780

Роботи виконується в електронному вигляді а результати презентуються на практично/семінарських заняттях.

Обсяг: 5 – 6 стор. (без урахування титульної сторінки)

Поля: зліва, згори, знизу 20 мм., справа – 15 мм

Шрифт Times New Roman, кегль – 14, інтервал – 1.

*Структура індивідуального завдання (контрольної роботи)**Вступ (до 0,5 сторінки)**Основна частина (1., 2., ...)**наприклад:*

1. Загальна характеристика інструментів передвступної допомоги ЄС
2. Реалізація проектів передвступної допомоги в країнах-кандидатах
 - 2.1. Комп'ютеризація судів в Сербії
 - 2.2. Сприяння досягненню гендерної рівності на робочих місцях в Туреччині
 - 2.3. Демонтаж радіоактивних громовідводів в Чорногорії

*Висновки (до 0,5 сторінки)**Список використаних джерел**приклад правильного оформлення:*

Conditions for membership. – Access mode: http://ec.europa.eu/enlargement/policy/conditions-membership/index_en.htm

Шаблон оформлення змісту

ЗМІСТ

Вступ	1
1. Загальна характеристика інструментів передвступної допомоги ЄС	2
2. Реалізація проектів передвступної допомоги в країнах-кандидатах	3
2.1. Комп'ютеризація судів в Сербії	4
2.2. Сприяння досягненню гендерної рівності на робочих місцях в Туреччині	5
2.3. Демонтаж радіоактивних громовідводів в Чорногорії	6
Висновки	7
Список використаних джерел	8

Методи оцінювання

На основі оцінки відповідності вимогам виконання індивідуального завдання (об'єму, логічній послідовності викладення матеріалу глибини аналізу, аргументованості обраної точки зору, повноти відповідей на поставлені запитання) визначається якість виконаного індивідуального завдання.

Розподіл балів під час інтегрального оцінювання:

– викладач – макс. 80 балів (коректність викладеного матеріалу, відповідно до вимог виконання завдання (50), глибина дослідженої проблеми (5), якість презентації результату (5) та відповідей на запитання (20));

– peer-assessment – макс 20 (якість презентації (10) та відповідей на запитання (10)).

11. Методи навчання

Засвоєння матеріалу відбувається під час аудиторних занять (лекцій, практичних та семінарських), самостійної роботи слухачів над джерелами та науковою літературою у корпоративному навчальному середовищі classroom.google.com:

– лекції з використанням технічних та інших засобів навчання (вступна, тематичні проблемно-орієнтовані, інтерактивні);

- практичні/семінарські заняття з використанням технічних та інших засобів навчання (міні-презентації проблемних питань відповідної тематики, обговорення, дискусії);
- самостійна робота, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних та програмно-прикладних засобів навчання (робота із друківаними та електронними інформаційними ресурсами, виконання індивідуальних завдань, тестування у режимі самооцінювання).

13. Методи контролю та розподіл балів, які отримують слухачі

Підсумкова оцінка з дисципліни «Правові та інституційні засади Європейського Союзу» складається з отриманого відсотку балів за результатами поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється за результатами участі в дискусіях та обговореннях проблемного навчального матеріалу та за результатами виконання практично/семінарських завдань, індивідуальних завдань, а саме:

- 40 % балів – за активність у опануванні навчального матеріалу та присутність не менш ніж 80 % навчальних занять;
- 30 % балів – за результатами виконання та захисту індивідуального завдання.

Підсумковий контроль 30 % балів – диференційований залік (комп'ютерне тестування).

14. Шкала оцінювання

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
0-59	незадовільно

15. Методичне забезпечення

Рудік О. М. Інституційна система ЄС : навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2021. – 228 с.

Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Правові та інституційні засади Європейського Союзу» / уклад. О. М. Рудік, Н. М. Рудік. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2018 – 20 с.

16. Рекомендована література

Базова

Анакіна Т. М. Адаптація законодавства України до acquis ЄС у світлі Угоди про асоціацію: основні проблеми та шляхи удосконалення / Т. М. Анакіна. – Режим доступу : <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9798/1/Anakina.pdf>

Битяк Ю. П. Європейський правовий простір і правова система ЄС: співвідношення категорій / Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк. – Режим доступу : http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7171/1/Bityk_Ykovyk_194.pdf

Волес В. Творення політики в Європейському Союзі / В. Волес, Г. Волес. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 871 с.

Дайнен Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції. – К.: «К.І.С.», 2006. – 696 с.

Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 7: Глобалізація та європейська інтеграція / наук.-ред. колегія : І. А. Грицяк (співголова), Ю. П. Сурмін (співголова) та ін. – 764 с.

Європейська інтеграція та міжнародна співпраця: посібник / авт. кол.: В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін [та ін.] за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої. – К. : НАДУ, 2016. – 288 с.

Європейський Союз у XXI столітті: функціонування та розвиток: монографія / кол. авт. ; за аг. Ред. чл.-кор. НАН України проф. В. С. Загорського, проф. О. Я. Красівського. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2016. – 632 с.

Інституційна система ЄС: навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – 220 с.

Кіш Є. Перспективи майбутнього розвитку Європейського Союзу / Є. Кіш, Ж. Доргай // Науковий Вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Історичні науки. – Червень 2019. – № 1(47). – С. 52 – 56. DOI: 13.33310/2519-2809-2019-47-1-52-56

Комарова Т. В. Практика Суду ЄС щодо співвідношення міжнародного права та права ЄС / Т. В. Комарова. – Режим доступу : http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11650/1/Komarova_109-112.pdf

Комарова Т. В. Суд ЄС та національні інтереси держав – членів Європейського Союзу / Т. В. Комарова. – Режим доступу : http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11262/1/Komarova_68-72.pdf

Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Г. Друзенка та С. Друзенко; за заг. ред. Г. Друзенка. – К. : К.І.С., 2010.

Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко. – К. : Знання, 2009. – 751 с.

Липко А. Ю. Особливості преюдиціальної компетенції Суду Європейського Союзу / А. Ю. Липко. – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11326/1/Lipko_A_405-409.pdf

Мартинов А. Політична система Європейського Союзу після виборів Європейського Парламенту 2019 року / А. Мартинов // Європейські історичні студії. – 2019. – № 14. – С. 15 – 30. DOI: <http://doi.org/10.17721/2524-048X.2019.14.15-30>

Мінка П. Я. Право Європейського Союзу: підручник / П. Я. Мінка, Ю. З. Торохтій, А. В. Хрідочкін. – Дніпропетровськ: «Інновація», 2009. – 532 с.

Мудрий Я. Словник-довідник термінів з європейської інтеграції / Я. Мудрий. – К. : Міленіум, 2009. – 588 с.

Право Європейського Союзу: навч. посіб. / за заг. ред. В. М. Бесчастного. – К. : Знання, 2010. – 366 с.

Право Європейського Союзу: підручн. / за ред. Р. А. Петрова. – К. : Істина, 2017. – 384 с.

Публічне управління: термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білінська, О. М. Петроє та ін.; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білінської, О. М. Петроє. – Київ : НАДУ, 2018. – 224 с.

Рудік Н. М. Бюджет ЄС на 2021 – 2027 роки: нові підходи / Н. М. Рудік // Публічне адміністрування: теорія та практика [Електронний ресурс]: електрон. зб. наук. пр. – 2018. – Вип. 2(20). 14 с.

Рудік Н. М. Економічне врядування в ЄС: розбудова в контексті сучасних викликів / О. М. Рудік // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2020. – Вип. 4(47). – С. 49 – 57. DOI <https://doi.org/10.33287/102067>

Рудік Н. М. Політика ЄС у сфері запобігання та протидії корупції: ключові виклики та проблеми / Н. М. Рудік // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2020. – Вип. 3(46). – С. 35 – 44. DOI <https://doi.org/10.33287/102043>

Рудік Н. М. Стан економіки ЄС напередодні чергового політичного циклу 2019 – 2024 рр. / Н. М. Рудік // Публічне адміністрування: теорія та практика [Електронний ресурс]: електрон. зб. наук. пр. – 2019. – Вип. 1(21). 14 с.

Рудік О. М. Європейський Союз напередодні чергового інституційного циклу: десять ключових досягнень в 2014 – 2019 рр. / О. М. Рудік // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2019. – Вип. 2(41). – С. 15 – 24.

Рудік О. М. Європейський Союз охорони здоров'я як напрям подальшого поглиблення інтеграції ЄС / О. М. Рудік // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2020. – Вип. 4(47). – С. 147 – 154. DOI <https://doi.org/10.33287/102079>

Рудік О. М. Концепція європеїзації: нові підходи у світлі подальшого розширення ЄС / О. М. Рудік // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2018. – Вип. 3(38). – С. 39 – 45.

Рудік О. М. Майбутнє ЄС в контексті сценаріїв його розвитку до 2025 р. / О. М. Рудік // Аспекти публічного управління. – 2017. – № 11 – 12. – С. 60 – 70. <https://doi.org/10.15421/15201740>

Рудік О. М. Механізм співробітництва та верифікації як інструмент європеїзації посткомуністичних країн в період після вступу в ЄС / О. М. Рудік // Публічне адміністрування: теорія та практика [Електронний ресурс]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2018. – Вип. 2 (20). 12 с.

Рудік О. М. Нові методи роботи Європейської Комісії на 2019 – 2024 рр.: прагнення більшого в ЄС та поза його межами / О. М. Рудік // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2020. – Вип. 2(45). – С. 84 – 90. DOI <https://doi.org/10.33287/102023>

Рудік О. М. Особливості норвезької моделі інтеграції з ЄС: досвід для України / О. М. Рудік // Аспекти публічного управління. – 2016. – № 11 – 12. – С. 12 – 18. <https://doi.org/10.15421/15201656>

Рудік О. М. Поглиблення інтеграційних процесів в ЄС як відповідь на виклики політичної та фінансово-економічної кризи / О. М. Рудік // Аспекти публічного управління. – 2015. – № 5 – 6(19 – 20). – С. 5 – 10.

Рудік О. М. Порядок денний Європейської Комісії 2019 – 2024 рр.: нові орієнтири європеїзації / О. М. Рудік // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2019. – Вип. 3(42). – С. 35 – 45.

Рудік О. М. Порядок денний ЄС «Ефективне регулювання для досягнення кращих результатів»: перші результати та висновки / О. М. Рудік // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2020. – Вип. 3(46). – С. 45 – 51. DOI <https://doi.org/10.33287/102044>

Рудік О. М. Розроблення політики в ЄС: нові підходи в контексті розбудови більш демократичного Союзу / О. М. Рудік // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2018. – Вип. 4(39). – С. 58 – 65.

Рудік О. М. Стратегічні підходи до розроблення ефективної європейської політики: досвід Норвегії / О. М. Рудік // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2019. – Вип. 1(40). – С. 39 – 47.

Станкевич О. І. Право законодавчої ініціативи в Європейському Союзі / О. І. Станкевич. – Режим доступу : http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11316/1/Stankevich_106-110.pdf

Тарасов О. В. Адаптація, імплементація чи гармонізація права ЄС? / О. В. Тарасов – Режим доступу : http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11315/1/Tarasov_30-39.pdf

Хікс С. Політична система Європейського Союзу: пер. з англ. / С. Хікс. – Х. : Магістр, 2008. – 378 с.

Яковюк І. Європейська Рада: еволюція правового статусу / І. Яковюк. – Режим доступу : <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9439/1/Yakoviuk.pdf>

Допоміжна

Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України: матеріали 17-ї регіон. наук.-практ. конф. 14 трав. 2019 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2019. – 268 с.

Грицяк І. А. Правова та інституційна основи Європейського Союзу : підручник / І. А. Грицяк, В. В. Говоруха, В. Ю. Стрельцов. – Х. : Магістр, 2009. – 620 с.

Дзяд О. В. Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України: навч. посібник / О. В. Дзяд, О. М. Рудік. – К. : Міленіум, 2009. – 668 с.

Історія європейської інтеграції: фази, результати, досягнення. Політичні виклики для ЄС: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої; уклад. К. К. Баранцева, О. І. Пошедін, Л. А. Шереметьєва. – К.: НАДУ, 2016. – 116 с.

Ильин Ю. Д. Лекции по истории и праву Европейского Союза / Ю. Д. Ильин. – Харьков: Фирма «Консум», 1998. – 156 с.

Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу / В. Кернз. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 381 с.

- Кузьо М. До питання про онтологію європейського права / М. Кузьо. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2629>
- Короткий оксфордський політичний словник. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи». – 2005. – 789 с.
- Новітні виклики у відносинах України та ЄС: монографія / Ю. В. Мельник, М. Є. Чулаєвська [та ін.]; за заг. ред. Г. П. Ситника, Л. А. Шереметьєвої. – К.: НАДУ, 2016. – 136 с.
- Рудік О. М. Вироблення політики та ухвалення рішень в ЄС: навч. посіб. / О. М. Рудік. – К.: Міленіум, 2009. – 278 с.
- Стрельцов В. Ю. Законодавча основа прав та обов'язків Європейської Спільноти та держав-членів / В. Ю. Стрельцов. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. – 148 с.
- Теорія та практика європейського врядування: навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, І. Д. Шумляєва та ін. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2009. – 216 с.
- Cini M. European Union Politics / M. Cini, N. Perez-Solorzano Borraran. – Oxford: Oxford University Press, 2016. – 471 p.
- Ever Closer Union: Report of the hearing held on 15th April, 2016. – London: European Institute Cowdray House London School of Economics and Political Science, 2016. – 20 p.
- How the European Union works: Your guide to the EU institutions. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. – 40 p.
- Jacobs F. The European Parliament / F. Jacobs, D. Neville, R. Corbett. – London: John Harper Publishing, 2016. – 512 p.
- McCormick J. Understanding the European Union: A Concise Introduction / J. McCormick. – London: MacMillan Education UK, 2017. – 252 p.
- Nugent N. The Government and Politics of the European Union (8th Edition) / N. Nugent. – London: Red Globe Press, 2017. – 512 p.
- Policy-Making in the European Union / ed. By H. Wallace. – Oxford: Oxford University Press, 2010. – 640 p.
- The European Union: What it is and what it does. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. – 60 p.

17. Інформаційні ресурси

- European Union (портал ЄС) – http://europa.eu/index_en.htm
- EU institutions and other bodies (Інститути та інші органи ЄС) – http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_en.htm
- Eurostat (Євростат) – <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>
- Summaries of EU Legislations (Стислий виклад законодавства ЄС) – http://europa.eu/legislation_summaries/index_en.htm
- Application of EU law (Застосування законодавства ЄС) – http://ec.europa.eu/eu_law/index_en.htm
- EUR-LEX (Портал доступу до законодавства ЄС) – <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=en>
- EU Treaties (Договори ЄС) – http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/index_en.htm
- EUobserver (незалежний інформаційний ресурс) – <http://euobserver.com/>
- Офіційне Інтернет-Представництво Президента України – <http://www.president.gov.ua/>
- Урядовий портал – <http://www.kmu.gov.ua/control/uk>
- Міністерство закордонних справ України – <http://www.mfa.gov.ua/>
- Представництво ЄС в Україні – http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm#
- Глосарій термінів Європейського Союзу – <http://europa.dovidka.com.ua/index.html>
- Європейський простір: портал про європейського громадянського суспільства України – <http://eu.prostir.ua/news/index.html>
- Акти *acquis communautaire*, перекладені українською мовою – <http://www.minjust.gov.ua/section/454>

